

1. Valuuttatehtävä. Kohdissa a -c oikeasta vastauksesta annetaan 1 piste.

a) 11,70 Ruotsin kruunua

b) vuonna 2012

c) 20 euron setelillä

d) Kohdassa d enimmäispistemäärä on 3 pistettä, täydet pisteet saadakse oppilaan on mainittava kolme eri asiaa. Oikeita vastauksia ovat erimerkiksi:

- Ruotsalaiset turistit tulevat mielellään Suomeen, koska Suomessa on edullisempaa tehdä ostoksia. Pohjois-Suomen raja-alueet hyötyvät ruotsalaisista ostosmatkailijoista.

- Suomalaisten tuotteiden vienti Ruotsiin kasvaa. Suomi saa ulkomaankaupassa kilpailuetua Ruotsiin nähden. Suomalainen vientiteollisuus valtaa alaa ruotsalaiselta vientiteollisuudelta esimerkiksi metsäteollisuudessa

- Suomalaisten yritysten on kalliimpaa ostaa tuotteita Ruotsista

- Suomalaisten turistien ulkomaanmatkailu Ruotsiin tulee aiempaa kalliimmaksi. Suomalaiset matkustavat mieluummin muihin maihin tai matkailevat kotimaassa.

2. Harmaa talouden vastaisen kampanjan sanoma. Tehtävän enimmäispistemäärä on 3. Täydet pisteet saadakse oppilaan on mainittava kolme eri asiaa. Oikeita vastauksia ovat erimerkiksi:

- yritykset

Harmaa talous vääristää kilpailua, jonka seurauksena rehellisten yritysten työllistäminen vaikeutuu ja ne voivat ajautuvat jopa konkurssiin harmaan talouden yritysten viedessä tilaukset.

- yhteiskunta

Harmaan talouden yritykset ja työntekijät jättävät veroja maksamatta. Julkisen sektorin mahdollisuudet tarjota palveluita kansalaisille heikkenevät. Harmaan talouden torjuminen nielee yhteiskunnan varoja.

- harmaan talouden työntekijä

Ei ole vakuutettu tapaturmien varalta.
Työstä ei katu eläkettä.
Harmaan yrittäjän ei tarvitse noudattaa työsopimuksia.

- harmaan talouden yrityksen palvelujen käyttäjä

Palveluilla ja hyödykkeillä ei kuluttajansuojaa tai mitään valitusoikeutta.

3. Yrittäjyys

a) Enimmäispistemäärä on 3 pistettä. Oikeita vastauksia ovat esimerkiksi:

- ei vakinaista kuukausi- tai tuntipalkkaa, vaan vaihtelevat tulot menestyksestä riippuen
- mahdollisuus vaurastumiseen : ahkerointi koituu suoraan yrityksen/omaksi eduksi
- on sijoitettava pääomaa ja otettava riskejä
- työtilat ja välineet on hankittava itse
- ei lakisääteisiä työaikoja ja vapaa-aikoja
- kaikki päätökset on tehtävä itse, ei "pomoa", suuri vapaus
- vastuu sosiaaliturvasta, esim. eläkkeestä on suurempi
- työttömäksi joutuu vain jos yritys päättyy konkurssiin
- joissain tapauksissa yrityksen toimintaan osallistuu myös perhe

b) Enimmäispistemäärä on 2. Oikeita vastauksia ovat esimerkiksi:

- kuitittomuus mahdollistaa veronkierron ja kaikki harmaaseen talouteen liittyvät lieveilmiöt: (verotulot julkiselle sektorille pienenevät, kilpailu vääristyy, ei kerry eläkettä)
- kuitti on lakisääteinen todiste kaupasta
- kortilla maksettaessa kuitti on todiste siitä, että tiliä on veloitettu oikein.
- kuitti on tae siitä, että hintaluettelossa ilmoitettu hinta todella piti paikkansa
- kuitittomuus voi johtaa kirjanpitorikoksiin
- kuitti on tarpeellinen, jos asiakkaalla on aihetta valittaa hyödykkeestä jälkikäteen
- kuitittomuus hämärtää esim. BKT-tilastoja

c) Enimmäispistemäärä on 2. Oikeat vastaukset ovat:

raaka-aineet ja verot

d) Enimmäispistemäärä on 3 pistettä. Oikeita vastauksia ovat esimerkiksi:

asiakkaat: palveluja
työntekijät: palkkaa
pankit: korkoja
kunta ja valtio: veroja
alihankkijat, raaka-aineiden toimittajat ja avustavat yritykset: työtä ja tilauksia
kiinteistön omistajat: vuokria
sijoittajat: tuottoa pääomalle

4. Nuorisotyöttömyys. Kohdissa a –c enimmäispistemäärä on kussakin 2 pistettä.

- a)
- Vähäisen tai puuttuvan työkokemuksen vuoksi nuori ei pääse työelämän alkuun
 - Koulutuksen ja työn ulkopuolelle jääminen voi johtaa syrjäytymiseen
 - Nuorisotyöttömyys on kansantaloudelle kallista, kun nuoren työpanos jää saamatta ja nuori saattaa olla pitkän aikaa sosiaalisten tukien varassa
 - Nuorten työttömyyttä on eri puolilla maailmaa pidetty levottomuuksien syynä
 - Tavoite työurien pitenemisestä ei täyty jos nuoret eivät pääse työuralle
- b)
- Työnantajan on turvallisempaa ottaa töihin kokenut, jo taitonsa todistanut työntekijä
 - Nuoren työntekijän perehdyttäminen aiheuttaa kustannuksia
 - Nuoria pidetään herkästi liikkuvana työvoimana
 - nuoren elämä ei ole vielä vakiintunut (esimerkiksi perheen perustaminen, isyys- ja äitiysvapaat)

- c) - Vastaaja voi viitata moniin eri puolilla Suomea toimiviin ohjelmiin päättötodistusta tai toisen asteen opiskelupaikkaa vailla olevien nuorten tukitoimiin (työharjoittelu, nuorten työpajat ym.)
- Euroopan unionin tuet
 - Palkkatuki työnantajille
 - Työmarkkinatuen tavoitteena on tukea sijoittumista työmarkkinoille
 - Nuorisotakuu, joka tuli voimaan vuoden 2013 alussa, takaa nuorille koulutus-, harjoittelu-, työpaja- tai työpaikan kolmen kuukauden sisällä työttömäksi ilmoittautumisesta.

5. Tehtävän enimmäispistemäärä on 6 pistettä. Oikeasta vastauksesta saa yhden pisteen:

A. Kulutusluotto	Tätä luottoa kutsutaan myös käyttöluotoksi. Se on usein vakuudellinen tai vaatii ottajaltaan säännölliset tulot.
B. Pikavippi	Tämä on vakuudeton lyhytaikainen luotto. Sitä haetaan usein joko tekstiviestillä tai lainantarjoajan Internet-sivujen kautta.
C. Annuiteettilaina	Tässä lainanmaksutavassa kuukausittaiset maksuerät ovat aina samansuuruisia. Korkotason noustessa laina-aika kasvaa kun taas kuukausierä pysyy ennallaan.
D. Prime-korko	Pankkien itse määrittämä viitekorko, jota käytetään sekä laina- että talletuskoron määrittämiseen.
E. Ohjauskorko	Tämä korko on Euroopan keskuspankin (EKP) määrittämä korko, jolla se lainaa rahaa euro-alueen pankeille.
F. Euribor-korko	Tämä korko on koko euroalueen rahamarkkinoiden viitekorko.

6. Hintakilpailu. Molemmissa kohdissa enimmäispistemäärä on 2 pistettä.

a) Mihin yritys on pyrkinyt toiminnallaan?

- yritys on luultavasti pyrkinyt haittaamaan kilpailijoidensa toimintaa
- yritys on luultavasti halunnut vallata kilpailijoiltaan markkinaosuuksia, jonka jälkeen se voisi nostaa maidon tukkuhintaa

b) Miksi tämän tyyppinen toiminta on lainvastaista?

- Suomen kilpailulainsäädännöllä pyritään tukemaan vapaata kilpailua
- EU:n sisämarkkinoiden periaatteen mukaan kilpailun on oltava vapaata

7. Työurien pidentäminen

a) Miksi työuria tulee pidentää? a-kohdan enimmäispistemäärä on 4 pistettä. Neljän pisteen saamiseksi oppilaan tulee osoittaa ymmärtävänsä julkisen sektorin tulojen ja menojen pysyvän oloinen epätasapaino eli kestävyysvaje.

Oikeita vastauksia ovat esimerkiksi:

- riittämätön syntyvyys
- ikääntyvä väestö ja odotettavissa olevan eliniän kasvu
- menojen kasvu, koska valtio joutuu kustantamaan erityisesti sosiaali- ja terveysmenoja sekä osin eläkkeitä
- heikkenevä huoltosuhde johtaa kestävyysvajeeseen
- valtion tulojen supistuminen, koska eläkkeistä kertyvä vero on pienempi kuin palkkatuloista
- monet nyt eläkeiässä olevat pärjäisivät työelämässä
- talouskasvu hidastuu pitkittyvän taantuman takia
- valtion velkavastuiden kasvaminen
- tulevaisuuden työvoimapula: työmarkkinoilta alkaa poistua enemmän ihmisiä eläkkeelle kuin tilalle tulee nuoria työntekijöitä
- työpanoksen väheneminen jarruttaa talouden kasvupotentiaalia sekä verokertymien nousua, ja siten hankaloittaa kasvavien julkisten menojen rahoittamista
- eläkekassojen riittämättömyys

b) Mitä työurien pidentämiseksi voidaan tehdä? b-kohdan enimmäispistemäärä on 8 pistettä.

Valtio pyrkii ratkaisemaan kestävyysvajeen vahvistamalla työuraa koko elinkaaren aikana

Työuran aloitus:

- nuoret yritetään saada työmarkkinoille entistä aikaisemmin
- koulun aloitustien varhaistaminen
- nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyvät toimet
- varusmiespalvelun lyhentäminen tai yleisestä asevelvollisuudesta luopuminen
- opiskeluun pääsyn nopeuttaminen (pääsykokeista luopuminen)
- opiskelujen vauhdittamistoimet (opintotukien leikkaukset, verohelpotukset)
- kotiäitien houkuttelemine työmarkkinoille

Työikäiset:

- ihmiset yritetään pitää terveisinä ja työkykyisinä
- elinikäinen kouluttautuminen
- työssä jaksamisen tukeminen
- työelämän joustot eri elämäntilanteissa
- kuntoutus- ja mielenterveyspalvelut
- vuorottelu- ja opintovapaat
- terveystampanjat ja ennaltaehkäisevä kuntoutus

Työuran pidentäminen:

- eläkeiän nostaminen
- porkkanat työuran pidentämiseksi: eläkkeen superkarttuma, lisäansiot eläkkeellä oleville